

รูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

An Experience-Based Learning Model to Develop Emotional Intelligence and Social Skills for Children During Early Childhood

¹อัญชนา เถาว์ชาลี, ²พิจิตรา ธงพานิช และ ³สฤณี ศรีขาว

¹Anchana Thaocharlee, ²Phichitra Thangpanit, and ³Sarit Srikao

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Thailand

E-mail: ¹anchana.thao@gmail.com, ²phichitra@npu.ac.th, ³sarit63@hotmail.com

Received January 31, 2025; Revised April 13, 2025; Accepted April 20, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาด้านการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย 2) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 3 ฉบับ คือ (1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาด้านการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จากการสัมภาษณ์ ครู ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นผลต่อเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด ครูและผู้ปกครองกังวลในเรื่อง (1) พัฒนาการทางสติปัญญา โดยกลัวว่าเด็กจะได้ความรู้ไม่ดีเท่าเรียนรู้จากครู (2) ความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมของเด็ก เนื่องจากเด็กไม่ได้มาโรงเรียน เด็กบางคนถูกปล่อยให้อยู่กับจอคอม จอทีวี หรือจอ iPad ซึ่งถ้าเด็กอยู่กับอุปกรณ์เหล่านี้นาน ๆ จะทำให้เกิดผลเสียกับพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็ก ส่วนข้อมูลที่ได้จากเด็กนั้น คือ (1) อยากให้เพื่อนมาเล่นด้วย (2) ชอบให้ครูสอนทำศิลปะ (3) ชอบให้ครูเล่านิทานให้ฟัง (4) ชอบเล่นเกมที่ครูจัดให้ ตามลำดับ 2) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (3) หลักการ แนวคิดและ

ทฤษฎีสันับสนุนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (4) ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (5) องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (6) นิยาม ความฉลาดทางอารมณ์ (7) นิยาม ทักษะทางสังคม (8) กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (9) การประเมินผลตามรูปแบบ ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้; ความฉลาดทางอารมณ์; ทักษะทางสังคม

Abstract

This article aimed to study 1) the basic information and current issues related to organizing experiences that promote emotional intelligence and social skills in early childhood and 2) the development of a model for organizing such experiences to enhance emotional intelligence and social skills in young children. The target groups include teachers, parents, and early childhood children. Three research instruments were used: (1) a structured interview form and (2) an assessment form for appropriateness and feasibility. The statistics used include percentage, mean, and standard deviation. The research results were found as follows: The results of the study on basic information and problems related to organizing experiences to develop emotional intelligence and social skills in early childhood were obtained through interviews with teachers, parents, and young children. The data revealed that these issues were consequences of the COVID-19 situation. Teachers and parents expressed concerns regarding (1) cognitive development, fearing that children would not gain as much knowledge compared to learning directly from teachers, and (2) emotional intelligence and social skills, as children were not attending school. Some children were left alone with screens—such as computers, TVs, or iPads—for extended periods, which could negatively impact various aspects of their development. From the children's perspectives, the findings were as follows: (1) They wanted friends to come and play with them, (2) They enjoyed doing art activities with teachers, (3) They liked when teachers told them stories, and (4) They enjoyed playing games organized by the teachers, in that order. 2) The results of developing a model for organizing experiences to enhance emotional intelligence and social skills in early childhood included 9 components: (1) Background and significance of the learning experience model, (2) Objectives of the learning management model, (3) Principles, concepts, and theories supporting the development of the learning model, (4) Definition of the learning experience model, (5) Components of the learning management model, (6) Definition of emotional intelligence, (7) Definition of social skills, (8) Process of organizing learning experiences, and (9) Evaluation based

on the model. The quality and appropriateness of the draft model were assessed by experts and rated at a high level, with a mean score of 4.27 and a standard deviation of 0.48.

Keywords: The model of learning performance; Emotional intelligence; Social skills

บทนำ

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่นด้วยการลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์จะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และ ควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจและสาระที่ควรเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด การกำหนดกิจกรรมให้เด็กในแต่ละวันไม่จัดเป็นรายวิชา และอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน สำหรับการนำแนวคิดจากนวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจแนวคิดนวัตกรรมการนั้น ๆ ซึ่งแต่ละนวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยจะมีจุดเด่นของตนเอง แต่โดยรวมแล้วนวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมนั้น สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะนำมาพัฒนาให้กับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ทางสังคม จากความรู้สึกลึกซึ้งผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่พึ่งพาตนเองได้ และการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ Tudge and Rogoff (1989) ที่ได้อธิบายถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น การเป็นพันธมิตรที่ดีต่อกัน การให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรืออาจก่อให้เกิดปัญหาต่อกัน เช่น เกิดความขัดแย้งไม่พึงพอใจต่อกัน เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นในสังคม เมื่อเด็กเกิดมาในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่หลากหลาย เด็กจึงต้องเรียนรู้ทักษะทางสังคม โดยมีผู้ใหญ่คอยดูแลส่งเสริมสนับสนุน ให้เด็กประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เช่น การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของบ้าน ครอบครัว โรงเรียนและสังคม โดยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้จะทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม และช่วยให้เด็กเข้าใจถึงสังคมโลกมากขึ้น (Piaget, 1995)

Bandura (1986) ผู้พัฒนาทฤษฎีปัญญาทางสังคม (A Social Cognitive Theory) อธิบายว่า รูปแบบความสัมพันธ์ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคล และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดนี้ทำงานโต้ตอบและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความคาดหวัง และ

ความรู้สึกของตนเอง จะส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันต่อพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม การที่เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้นั้น เด็กจะต้องได้รับอิสระอย่างเพียงพอในการเรียนรู้และกระทำการต่างในแนวทางหรือความคิดของตนเองร่วมกับผู้อื่น ผู้ใหญ่ต้องยอมรับในความคิดความสามารถของเด็ก สิ่งเหล่านี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ทางสังคม เด็กจะเกิดการเรียนรู้ปรับตัวเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เป็นการปรับพฤติกรรมไปในทางที่สังคมยอมรับ เราจึงควรจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจากสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (2561) พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 67.5 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า เด็กอายุ 0-2 ปี มีพัฒนาการสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 76.80 เด็กอายุ 3-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 58.00 เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ร้อยละ 94.8 ด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ร้อยละ 92.10 ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ร้อยละ 90.4 และด้านภาษาและการใช้ภาษา ร้อยละ 79.4 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัย 6 ครั้ง ปี พ.ศ. 2442, 2447, 2550, 2553, 2557 และ 2560 พบว่า สถานการณ์พัฒนาการสมวัยเด็กปฐมวัยยังคงที่และมีแนวโน้มลดลง ที่ร้อยละ 71.7, 72.0, 67.7, 73.4, 72.0 และ 67.5 ตามลำดับ พัฒนาการสมวัยในเด็กปฐมวัยไทยมีอัตราต่ำกว่าสถิติองค์การอนามัยโลก ที่พบร้อยละ 80 - 85 ของเด็กปฐมวัยทั่วโลกและไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย ที่กำหนดไว้ร้อยละ 85 สอดคล้องกับการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2553 พบว่าเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 20.10 และไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัยที่กำหนดไว้ ร้อยละ 85.00 การเปรียบเทียบพัฒนาการรายด้าน พบว่า การสำรวจทั้ง 6 ครั้ง พัฒนาการล่าช้ามากที่สุดคือด้านภาษาและการใช้ภาษา โดยเฉพาะการสำรวจครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560 พบส่งสัยล่าช้าถึงร้อยละ 21.6 และน่าเป็นห่วงเด็กช่วงอายุ 3-5 ปี ส่งสัยล่าช้าถึงร้อยละ 31.30 รองลงมาเป็นพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ร้อยละ 9.6 และด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ร้อยละ 7.9 ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ร้อยละ 5.2 และสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เด็กอายุน้อยกว่า 5 ปี กว่า 1 ใน 4 มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าระดับปานกลางถึงรุนแรง ด้านการเคลื่อนไหว ภาษา ความฉลาดด้านอารมณ์ สังคม และการปรับตัว (ฉันทพร เมฆรุ่งจรัส และ อติศรีสุตาเพ็ญฟู, 2561) ซึ่งเด็กเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขพัฒนาการที่ล่าช้าจะมีโอกาสมีปัญหาระหว่างการเรียนรู้ สมาธิสั้น ไม่สามารถที่จะศึกษาในระดับฝีมืออาชีพหรืออุดมศึกษาต่อไปได้

บทความวิจัยนี้นำเสนอ รูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งถือว่าเป็นความสำคัญอย่างหนึ่งของเด็กปฐมวัยที่ควรได้รับการพัฒนา โดยผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกที่จะพัฒนาเด็ก

ในช่วงกิจกรรมนี้ เพราะในเบื้องต้นที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เด็ก โดยส่วนใหญ่เด็กได้ให้ข้อมูลว่าชอบทำงานศิลปะมากที่สุด เพราะได้ใช้สี และได้ประดิษฐ์ชิ้นงานด้วย รองลงมา คือ ชอบฟังนิทาน ซึ่งจากกิจกรรมนี้เด็กจะได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการเตรียมการ วางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานร่วมกัน ตรวจสอบ และประเมินผล ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงของการทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับวัย และประสบความสำเร็จในการเรียนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาด้านการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กเกิดความเข้าใจผ่านการทำกิจกรรมทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และมีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554)

รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ทิตนา แชมมณี (2557) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และได้แบ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 5 หมวดหมู่ ได้แก่

- 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domin) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้มโนทัศน์ (Concept attainment model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne's instruction model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการนำเสนอมนทัศน์ล่วงหน้า (Advance or agonizer

model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความจำ (Memory model) และรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิก (Graphic or agonizer instructional model) เป็นต้น

2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในหมวดนี้ เป็นรูปแบบช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนา หรือปลูกฝัง เช่นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดด้านการ พัฒนาจิตพิสัยของแครทโวล บลูม และมาเซีย (Instructional model based on affective domain by Krathwohl, Bloom and Masai) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการชักคั่น (Jurisprudential model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ (Role playing model) เป็นต้น

3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำหรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาด้านจิตพิสัย หรือพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านนี้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมสัน (Instructional model based on Simson' processes for psycho-motor skill development) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบ (Instructional model for psychomotor domain based on skill component) และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวี (Dave's instructional model for Psychomotor domain)

4) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skills) เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ กระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในหมวดนี้มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group investigation instructional model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดอุปนัย (Inductive thinking instructional mode) รูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectic's instructional model) และรูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของ Torrance's Future Problem Solving Instructional Model เป็นต้น

5) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้อันต่าง 1 ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบมุ่งเน้นการพัฒนารอบด้านหรือการพัฒนาเป็นองค์รวม รูปแบบในลักษณะนี้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางตรง (Direct instructional mode) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างเรื่อง (Storyline mode) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional model of cooperative learning) เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Emotional Quotient เรียกกันทั่วไปว่า EQ และมีผู้ให้คำจำกัดความที่แตกต่างกันไป เช่น เซวน์อารมณ์ ปัญญาอารมณ์ อัจฉริยะทางอารมณ์มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี และสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร และ คณะ, 2566) ความฉลาดทางอารมณ์ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยมีตัวแปรความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน (ศักดิ์ชัย จันทะแสง, 2566) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การจัดการอารมณ์ตนเอง การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น และทักษะทางสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำงานเป็นทีม (สุธาสนิ วิยาภรณ์, 2568)

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การควบคุมอารมณ์ตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จัก เข้าใจ และ มีการประพัตติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

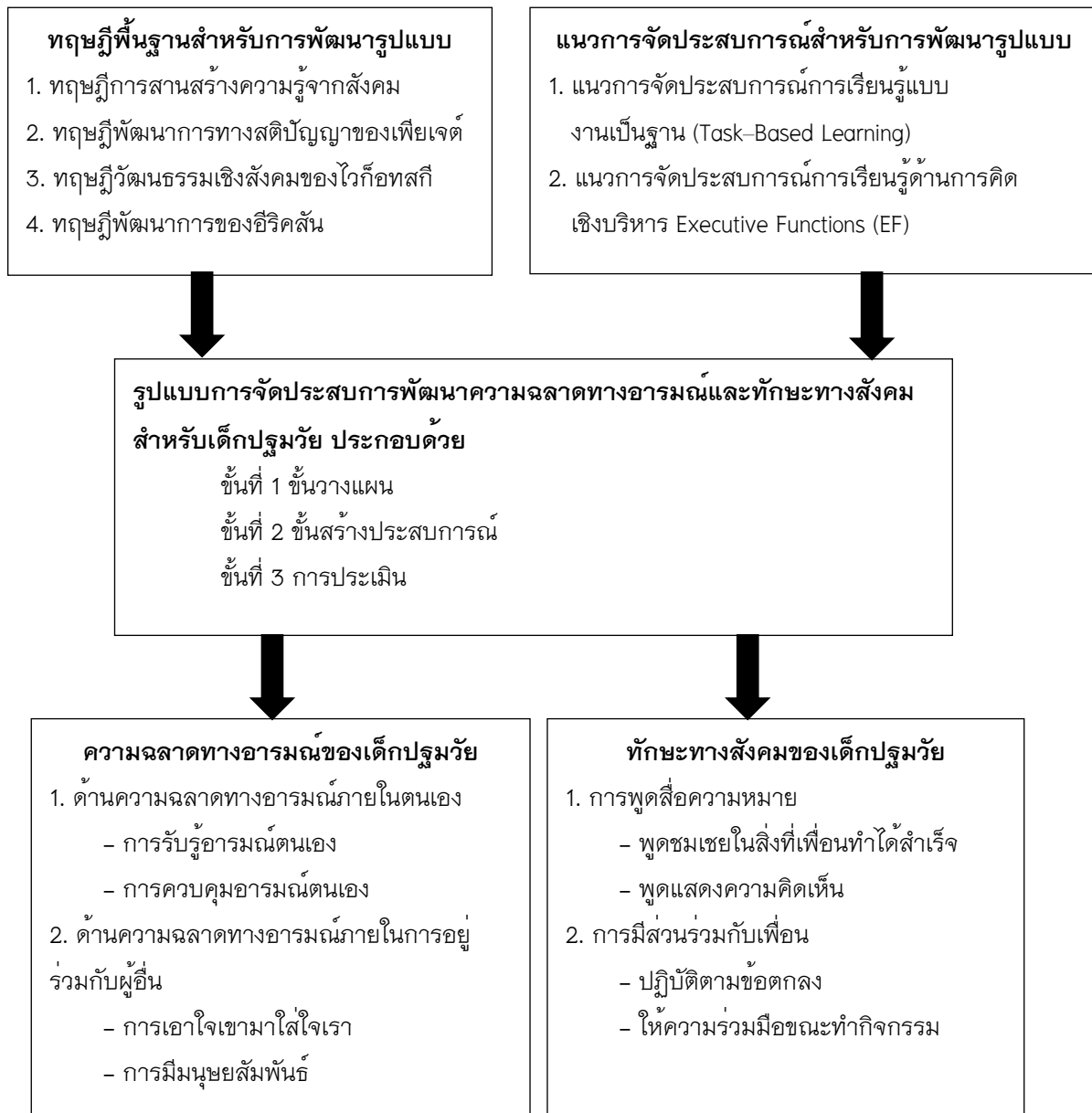
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เช่น การใช้คำคล้องจองประกอบภาพ ช่วยพัฒนาทักษะการพูดและการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคมที่สำคัญ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ และสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีความสุข (จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และ ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, 2559) เป็นความสามารถในการเล่นร่วมกับผู้อื่น แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2563) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ (อัจฉรีย์ ไกรกิจราษฎร์ และ คณะ, 2564)

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถของเด็กในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม สามารถแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นที่ยอมรับทางสังคม รู้จักการแบ่งปัน การรอคอย การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือบุคคลรอบข้างได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของพัฒนาการในด้านอื่น ๆ และมีบทบาทต่อความสำเร็จในชีวิตทั้งในช่วงวัยเรียนและในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย (Denham, 2006; Elias & Arnold, 2006; สิริมา ภิญาญอนันตพงษ์, 2558) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการงานวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และการพัฒนาทักษะทางสังคม ตลอดจนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการจำเป็นของครูผู้สอน เด็กปฐมวัย และผู้ปกครอง ในลักษณะของการวิจัยภาคสนาม เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาเป็นโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบงานพื้นฐานรวมกับการคิดเชิงบริหาร จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์ จากนั้นผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ และนำไปศึกษานำร่องกับกลุ่มเด็กที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ และเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ก่อนการนำไปทดลองใช้จริง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาด้านการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จากการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย ครูและผู้ปกครองกังวลเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยจากสถานการณ์โควิด เนื่องจากเด็กไม่ได้มาโรงเรียน ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น ก้าวร้าว ร้องไห้ ไม่ยอมสื่อสาร เมื่อถูกขัดจังหวะจากการเล่นอุปกรณ์ สำหรับครอบครัวขนาดเล็กหรือเด็กที่อยู่กับผู้สูงอายุ มักไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะสังคมอย่างเหมาะสม เด็กให้ข้อมูลว่าชอบเล่นกับเพื่อน ชอบให้ครูสอนศิลปะ เล่านิทาน และเล่นเกม โดยกิจกรรมที่เด็กชอบที่สุดคือการทำศิลปะ เพราะได้เล่นสีและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.20	.45	เหมาะสมมาก	2
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.20	.45	เหมาะสมมาก	2
3. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.40	.55	เหมาะสมมาก	1
4. ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.20	.45	เหมาะสมมาก	2
5. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.40	.55	เหมาะสมมาก	1
6. นิยาม ความฉลาดทางอารมณ์	4.20	.45	เหมาะสมมาก	2
7. นิยาม ทักษะทางสังคม	4.20	.45	เหมาะสมมาก	2
8. กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.40	.55	เหมาะสมมาก	1
9. การประเมินผลตามรูปแบบ	4.20	.45	เหมาะสมมาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	4.27	.48	เหมาะสมมาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= .48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับคะแนนสูงที่สุด ได้แก่ หลักการ แนวคิดและทฤษฎีสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= .55) ส่วนข้อที่มีระดับคะแนนรองลงมา ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นิยาม ความฉลาดทางอารมณ์ นิยาม ทักษะทางสังคม และการประเมินผลตามรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= .45)

อภิปรายผลการวิจัย

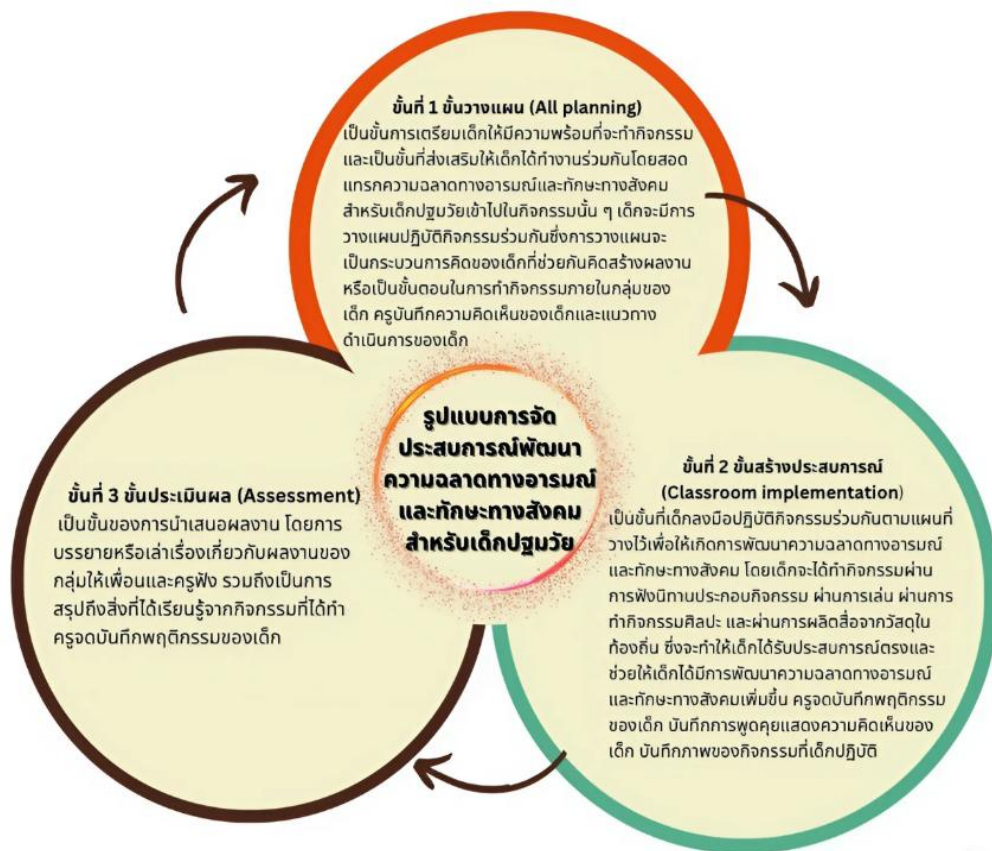
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจากสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (2561) เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 67.5 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 58.00 เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ร้อยละ 94.8 ด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ร้อยละ 92.10 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัย 6 ครั้ง ปี พ.ศ.2442, 2447, 2550, 2553, 2557 และ 2560 พบว่า สถานการณ์พัฒนาการสมวัยเด็กปฐมวัยยังคงที่และมีแนวโน้ม ลดลงที่ร้อยละ 71.7, 72.0, 67.7, 73.4, 72.0 และ 67.5 ตามลำดับ พัฒนาการสมวัยในเด็กปฐมวัยไทยมีอัตราต่ำกว่าสถิติองค์การอนามัยโลก ที่พบร้อยละ 80 - 85 ของเด็กปฐมวัยทั่วโลก และไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย และปัญหาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์โควิดจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 (อิสรากรณ์ ดาวราม, 2563) นอกจากจะส่งผลต่อสุขภาพร่างกายแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของทุกคนด้วย ไม่ว่าจะเป็นความตื่นกลัว ความวิตกกังวลการติดเชื้อ ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง หรือการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ รวมทั้งการขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการรักษา ประกอบกับต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้รายได้น้อยลงหรือต้องตกงานตามมา ทำให้ประชาชนเกิดความเครียดสะสมจนอาจลุกลามเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงในอนาคต และเมื่อครอบครัวใดได้รับผลกระทบเช่นนี้ ก็ย่อมส่งมาถึงตัวเด็กแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับ อิสรากรณ์ ดาวราม (2563) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ดูแลเด็กอาจรู้สึกกังวลมากขึ้น เมื่อเด็กต้องอยู่บ้านคนเดียว (เนื่องจากโรงเรียนปิด โดยไม่มีการดูแลและช่วยเหลือที่เหมาะสม การปิดโรงเรียนอาจส่งผลกระทบได้หลากหลายต่อผู้หึ่งที่ต้องดูแลเกือบทุกอย่างในครอบครัว ทำให้เกิดข้อจำกัดการทำงานและโอกาสในการหารายได้ตามมา และผู้ปฏิบัติงานดูแลเด็กทั้งภาครัฐและเอกชนไม่สามารถจัด child-friendly space หรือพื้นที่ที่เป็นมิตรต่อเด็กได้เหมือนกับภาวะวิกฤตฉุกเฉินในรูปแบบอื่นๆ มีการปฏิเสธไม่รับดูแลเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองหรือเด็กที่ถูกแยกออกจากครอบครัว เนื่องจากกลัวติดเชื้อ เพราะผู้ปกครองหรือผู้ดูแลถูกนำตัวไปกักกันโรคซึ่งส่งผลกระทบต่ออารมณ์จิตใจและสังคมของเด็กมาก และความเสี่ยงด้านการคุ้มครองเด็ก เช่น ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งอาจจะทำให้เด็กได้รับผลกระทบโดยการถูกทุบตี ทุบตีด้วยคำพูดแรงๆ ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาวะทางอารมณ์ของเด็กได้ อีกประการหนึ่งผู้ปกครองมีความยากลำบากในการดูแลเด็กและต้องทำงานที่บ้านไปพร้อมกัน เนื่องจากโรงเรียนปิดขาดทักษะ อุปกรณ์ หรือพื้นที่สำหรับสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ซึ่งเด็กจะต้องเรียนรู้ทาง On-Line, On-Demand, On-Hand, On-Site หากผู้ปกครองบางท่านไม่สามารถสอนเด็กให้เข้าใจได้ ก็อาจจะเกิดการทะเลาะหรือตีกันได้ ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดภาวะทางอารมณ์ตึงเครียด และเกลียดการเรียนรู้ จากสถานการณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์ครูผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กปฐมวัยเราจะได้ข้อมูลมาโดยให้ผู้ปกครองสัมภาษณ์และ

จัดข้อมูลมาให้ ซึ่งข้อมูลที่ได้มาสำหรับครูและผู้ปกครอง มีข้อคิดเห็นเหมือนกันคือ กังวลในเรื่อง 1. พัฒนาการทางสติปัญญา โดยกลัวว่าเด็กจะได้ความรู้ไม่ดีเท่าเรียนรู้จากครู 2. ความฉลาดทางอารมณ์ และสังคมของเด็ก เนื่องจากเด็กไม่ได้มาโรงเรียน ไม่ได้เจอเพื่อน บางครอบครัวก็ปล่อยให้เด็กอยู่กับจอคอม จอทีวี หรือจอ iPad ซึ่งถ้าเด็กอยู่กับอุปกรณ์เหล่านี้นาน ๆ จะทำให้เกิดผลเสียกับพัฒนาการในด้านต่างๆ เช่น ด้านความฉลาดทางอารมณ์และสังคมของเด็ก เด็กจะจดจ่ออยู่กับอุปกรณ์ไม่พูดคุยหรือเล่นกับใคร และเมื่อผู้ปกครองบอกให้มาทำกิจกรรมอื่นหรือเก็บอุปกรณ์นั้นเพราะเห็นว่าเด็กใช้อุปกรณ์นานแล้ว เด็กบางคนก็จะอาละวาด แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ร้องไห้ ไม่พูดด้วย ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัย ส่วนทักษะทางสังคม เด็กจะไม่ค่อยได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพราะบางครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีแค่พ่อ แม่ ลูก หากพ่อแม่ไปทำงาน ลูกก็ต้องเอาไปฝากตายายเลี้ยง บางที่ตายายก็ตามใจ ให้เด็กได้เล่นมือถือ หรือ iPad ได้โดยไม่จำกัดเวลา ทำให้เด็กไม่มีสังคม ไม่มีทักษะในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น จึงทำให้เกิดผลเสียต่อพฤติกรรมของเด็กตามมา ส่วนข้อมูลที่ได้จากเด็กนั้น เด็กได้บอกถึงสิ่งที่ตนเองต้องการหรือชอบ คือ 1. อยากให้เพื่อนมาเล่นด้วย โดยระบุชื่อเพื่อนสนิทของตน 2. ชอบให้ครูสอนทำศิลปะ 3. ชอบให้ครูเล่านิทานให้ฟัง 4. ชอบเล่นเกมที่ครูจัดให้ และเมื่อถามว่าอยากทำกิจกรรมอะไรมากที่สุดในเรื่องที่บอกมา เด็กส่วนใหญ่จะบอกว่า ชอบทำศิลปะ เพราะได้เล่นสี และได้ประดิษฐ์ด้วย ส่วนกิจกรรมที่ชอบรองลงมา คือ การฟังนิทานจากครู และการเล่นเกมที่ครูจัดให้ จากปัญหาสถานการณ์ดังกล่าว เมื่อเด็กได้พัฒนาโดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านความฉลาดทางอารมณ์ภายในตนเอง ด้านความฉลาดทางอารมณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะทางสังคม ด้านการพูดสื่อความหมาย ด้านการมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อน ดีขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะเด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และจากกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย ครูจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของประสบการณ์ที่เด็กควรจะได้รับเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคม เยอรูนุช ทานาม (2557) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคมจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การได้ทำงานกับเพื่อน เป็นการเรียนรู้การมีเพื่อน การเป็นเพื่อนกันเป็นทักษะทางสังคมอันดับแรกของเด็กปฐมวัยที่ต้องมีการฝึกหัด ครูต้องจัดให้เด็กเข้ากลุ่มเพื่อน 5-6 คน เป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้และฝึกทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเมื่อเด็กได้ทักษะทางสังคมที่ดี ก็ย่อมส่งผลความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีตามมา คือ เด็กจะมีความสุขที่จะมาโรงเรียน และพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนกลุ่มใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 15.96$, S.D.= 2.00) และด้านทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 16.73$, S.D.= 2.05) ที่ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องจากรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการพัฒนาโดยบูรณาการหลักการ แนวคิดการเรียนรู้แบบงานเป็นฐาน แนวคิดการจัดการด้าน

ความคิด และการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งแนวคิดสนับสนุนที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนในระดับปฐมวัยมีโอกาสเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และได้ช่วยกันคิดวางแผนในการทำงาน ผูกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ อีกทั้งท้าทายผู้เรียนให้ใช้ศักยภาพของตนช่วยค้นหาคำตอบภายใต้เงื่อนไขที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยประสานเชื่อมโยงกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน เพื่อช่วยกันสร้างผลงานให้สำเร็จ เด็กได้มีการพูดสื่อสารในการแบ่งงาน วางแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (Piaget's Cognitive Development Theory) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการคิด เริ่มตั้งแต่เด็กปะทะสังสรรค์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อม สร้างและทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับภาษาและซึมซับหรือดูดซึมซึมประสบการณ์(Assimilation) เมื่อมีประสบการณ์ใหม่เข้ามาเด็กจะเชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์เดิมซึ่งเรียกว่าการปรับตัว (Adaptation) เพื่อให้เกิดการสมดุล (Equilibration) องค์ประกอบที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา คือวุฒิภาวะ (Maturation) ประสบการณ์ (Experience) การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม(Social Transmission) และกระบวนการพัฒนาสมดุลหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Self-regulation) นอกจากพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามวุฒิภาวะแล้ว การเรียนรู้ก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักพัฒนาการเช่นกัน ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา มี 4 ขั้น โดยขั้นพัฒนาการที่อยู่ในช่วงปฐมวัย คือขั้นการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Sensorimotor) และขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational) ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูอำนวยความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม บูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ จูงใจเด็กให้อยากเรียนรู้ และสอนเด็กไปตามขั้นพัฒนาการ (จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และ ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, 2559) ซึ่งจากการทดลอง เด็กได้ทำกิจกรรมผ่านอุปกรณ์ที่มีความพร้อมเหมาะสม สร้างความสนใจให้กับเด็กเป็นอย่างมาก เด็กอยากมาโรงเรียนเพราะจะได้ทำกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ให้ในทุกวัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะทางอารมณ์ของเด็กดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) หลักการ แนวคิดและทฤษฎีสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 5) องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 6) นิยาม ความฉลาดทางอารมณ์ 7) นิยาม ทักษะทางสังคม 8) กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 9) การประเมินผลตามรูปแบบ ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบให้ความสำคัญกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบงานเป็นฐาน และการคิดเชิงบริหาร และเห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้กับนักเรียนในบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ได้เหมาะสมตามพัฒนาการและธรรมชาติของผู้เรียน

1.2 ผู้สอนสามารถนำการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคม ไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนในระดับปฐมวัยตามบริบทของกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่มีคุณค่าให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในด้านดังกล่าว

1.3 ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคมไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและพัฒนาการด้านอื่นของผู้เรียนในวัยนี้ ได้แก่ ด้าน ภาษา พหุปัญญาและพัฒนาการด้านอื่นของผู้เรียนที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้หลักการ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีอื่นสนับสนุน ได้แก่ แนวคิดการสอนแบบกราฟิก แนวคิดการสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน และแนวคิดโครงการ

2.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะของเด็กปฐมวัยด้านอื่น ได้แก่ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะทางภาษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร, ทวีศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ และ วราภรณ์ ดวงชนะ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความยืดหยุ่นทางจิตใจของนิสิตกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ. *วารสารสมเด็จเจ้าพระยา*, 19(2), 18–31. สืบค้นจาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/journal-somdetchaopraya/article/view/267188>
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊ค.
- จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และ ปัทมาวดี เล่ห์มงคล (2559). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค. *วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 22(1), 76–84. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/157192>

- ทิตนา แหมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ธัญพร เมฆรุ่งจรัส และ อติศรีสุตา เพื่องฟู. (2561). *ปัจจัยที่กระทบต่อการพัฒนาการเด็ก*. ใน สุรีย์ลักษณ์ สุจริตพงศ์ และ คณะ (บรรณาธิการ). *ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก เล่ม 4*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- เยาวนุช ทานาม. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ Play เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. *วารสารสักทอง*. 20(2.1), 60–74. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/21497>
- ศักดิ์ชัย จันทะแสง. (2566). ความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และพัฒนาลังคม*, 19(1), 175–190. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ivejournal/article/view/261001>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2550). *แนวคิดสู่การปฏิบัติ: แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(1), 76–94. สืบค้นจาก <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/6670/6292>
- สุธาสิณี วิทยาภรณ์. (2568). ความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการทำงานเป็นทีมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 14(1), 99–114. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/285280>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). *รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2563*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นจาก https://academic.obec.go.th/images/document/1649148855_d_1.pdf
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2561). *รายงานการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: กลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย.
- อัจฉรีย์ ไกรกิจราษฎร์, รัชฎาญจน์ ทองถาวร และ ไพบุลย์ อุปันโน (2564). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2), 351–361. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/126400

อิสราภรณ์ ดาราราม. (2563). การสนับสนุนทางจิตใจและจิตสังคมสำหรับเด็กและครอบครัวระดับชุมชนในภาวะการระบาดโควิด-19. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice-Hall.

Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it?. *Early Education and Development*, 17(1), 57-89.
https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_4

Elias, M., & Arnold, H. (2006). *The educator's guide to emotional intelligence and Academic achievement*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Piaget, L. (1995). *Sociological studies*. (2nd ed.). New York: Routledge.

Tudge, J., & Rogoff, B. (1989). Peer influences on cognitive development: Piagetian and Vygotskian perspectives. In M. H. Bornstein & J. S. Bruner (Eds.), *Interaction in human development* (pp. 17-40). Lawrence Erlbaum Associates.